

ÜNİTE 2

Mehmet izzet ve Ziyaeddin Fahri Fındıkoğlu

1) MEHMET İZZET

a) Mehmet izzet'in Düşünce Yapısı

- ❖ Mehmet izzet, çalışmalarına felsefe tarihi ile başlamış daha sonra ahlaka yönelmiştir.
- ❖ Düşünce yapısı onu, sosyolojiden felsefi idealizme ve özellikle de Alman romantiklerinin idealizmine götürmüştür.
- ❖ Hareket noktası, Gökalp'ın koyduğu problemlerdir ve bu problemlerin başında da birey-toplum ilişkisi gelir.
- ❖ Ona göre toplum içinde yaşayan insanın eylemleri topluma bağlıdır, bireyin hayatı toplumdaki ayrı incelenemez.
- ❖ İzzet, bu noktadan sonra Gökalp'tan ayrılmaya başlar. "Eğer ahlakımız bir toplumsal determinizm(belirlenimcilik) ile gerektirilmiş bulunuyorsa, o hâlde sorumluluğun manası nedir? Eğer bireye yükümlülüğü cemiyet koyuyorsa bireyin herhangi ahlaki hareketi tercih etmesinin ne değeri vardır?" Böylece ahlak problemi izzet'i kendiliğinden toplumsal belirlenimcilik karşısında bireyin hürlüğü sorununa götürür.
- ❖ İzzet, bu sorundan, Alman romantik filozofları gibi diyalektik sentezle çıkmaya çalışır.
- ❖ Ona göre birey ve toplum, daha geniş terimlerle hürriyet ve zorunluluk birbirini tamamlayan ve bir bileşim içinde eriyen iki kavramdır.
- ❖ Toplumların evrimi sorusunda yeni Amerikan idealistlerinden J. M. Baldwin'ın genetik metodundan faydalanır.
- ❖ Felsefe tarihinde Ekhardt ve J. Böhme'ye kadar gider.
- ❖ Sosyal evrim ile integral insanlık fikirleri arasında ilişki arar".
- ❖ İzzet araştırmalarında ideali görmüş ve göstermek istemiştir.
- ❖ Fakat ilimde daima ideali göstermek kolay değildir.
- ❖ Çünkü izzet'in dayandığı sosyoloji, yalnız olguları görmek ve olması gereken ile ilgilenmemek iddiasında idi.

b) Milliyet Kuramı ve Millî Hayat

- ❖ İzzet, Edebiyat Fakültesi Dergisi'nde felsefi idealizmdeki ilk denemesi olan *Muasır Hayat ve Büyük Adamları yayımladıktan sonra "Milliyet Nazariyeleri ve Millî Hayat"ı* tamamlar.
- ❖ Hayat mecmuasındaki yazılarının yanı sıra bıraktığı eserlerin en önemlisi "*Milliyet Nazariyeleri*"dir.
- ❖ "Milliyet Nazariyeleri" eserinde milliyetin bir şuurlaşma, hürriyete dair bir şuur olmasından hareketle, milliyeti, toplumsal hürriyeti sağlayacak bir ideal olarak tespit eder.
- ❖ Milliyeti açıklamak için müracaat edilen olgulardan hiçbiri ne ırk, ne toprak, ne lisan bu görevi üstlenebilir.
- ❖ Her ne kadar maddi ve manevi bazı temellerin milliyetin ortaya çıkmasında etkisi varsa da ne bunlardan biri ne de hepsi milliyetin aslını ifade edebilir ve etmesine imkân yoktur, çünkü milliyet bir olgu olmaktan ziyade ülküdür.
- ❖ Diğer yandan milletin, aynen intibak edilecek bir gerçeklik değil, belki gerçekleşmesi sağlanacak bir ülkü olması düşüncesi insana milleti ve millî mirası bulduğu şekilde muhafaza etmeyi değil; milleti, adalet, hürriyet ve refahın daha çok hâkim olduğu bir camia hâline getirmek görevini yüklemektedir.

- ❖ İzzet, milliyet duygusunun insanları birlikte harekete sevk eden bir dürtü olmasının yanı sıra bazen milliyet duygusunun birleştirici değil, ayrıştırıcı olabileceğinin altını çizer.
- ❖ İzzet'e göre bu duygu, siyasetçiler tarafından bir menfaat aracı olarak kullanılmaktadır.
- ❖ İnsan için hakikat menfaatten ibarettir.
- ❖ Ebedî menfaat yoktur, menfaat değişince hakikat de değişir.
- ❖ Bu gün doğru kabul edilen milliyet prensibi yarın hata levhasında sergilenir.
- ❖ İzzet, milliyet duygusunun fırsat düşünce, düşmana karşı kullanılması gereken bir gülle olduğu eleştirisini yaparak kendisinin bu tür bir düşünceye yabancı olduğunu belirtir.
- ❖ İzzet, milliyet hakkındaki toplumsal ilerleme ve dinamikleri şu şekilde dile getirir: ilkel insan için tabiat ve tabiatla renklenmiş cemiyet doğrudan doğruya bir veridir.
- ❖ Orada cemiyet bir olgudur.
- ❖ Çağdaş insan için ise cemiyet daima ıslaha ihtiyaç gösterir.
- ❖ Edebiyatla, ilimle, sanayiyle, adalet ile olgunlaşmaya muhtaçtır.
- ❖ Bu açıdan milliyet bir olgu olmaktan ziyade bir ülküdür.
- ❖ Veri olmaktan çok yapıdır.
- ❖ İradenin ürünüdür, siyasi sahada demokrasi ile müttefiktir.
- ❖ İzzet "*Milliyet Nazariyeleri ve Millî Hayat*" da milliyetin manasını ve önemini siyasi menfaatlere göre değil, toplumsal değerler açısından değerlendirmeye çalışır.

c) Millet ve Devlet Ayrımı

- ❖ Mehmet izzet millet kavramını kavrayabilmek için tarihe bakmak gerektiğini ifade eder.
- ❖ İzzet'e göre "bugünkü vatan, millî vatandır, dünkü vatan her şeyden önce bir hanedanın malı sayılırdı", der.
- ❖ Vatan, millet ve demokrasi kavramları ile çağdaş bir toplum yapısına gönderme yapmıştır.
- ❖ Böyle bir toplumda hâkimiyet milletindir.
- ❖ Millî devlette kabul olunan ilke şudur: "Devletin kullandığı nüfuz ve velayet ancak millettten çıkıp, milletin iradesi ile kendisine intikal ederse meşru olur".
- ❖ Devlet, bir milletin hukuksal oluşumudur.
- ❖ Bu milletin kalkınması için fikri- âdemimerkeziyet şarttır.
- ❖ Diğer bir ifadeyle ilim ve sanat memleketin her tarafında yayılıp büyüdüğü ölçüde halkın büyük çoğunluğunun ondan faydalanması kolaylaşır.
- ❖ Âlimler ve sanatkârlar memleketin her tarafına dağıldığı ölçüde duygu ve düşünce zenginlikleri artar, fikir hayatı zenginleşir
- ❖ İzzet'e göre çekirdek aile, çağdaş aile yapısını oluşturur.
- ❖ Buna karşılık faaliyetler çoğalmış, farklı farklı işler, meslekler çıkmıştır.
- ❖ Artık aile üyelerini dar bir alana hapsetmiyor medeniyet yolunda ilerlemek istiyorsak kadının aile dışında iş hayatında varlığını kabul etmeliyiz.
- ❖ Kadın şimdiye kadar sosyal alan açısından dar bir alandaydı.
- ❖ Kadının aile dışında sosyal hayatta varlığını genişletmek gerekir.
- ❖ Bu durum cemiyet ve ahlak için bir kazançtır.
- ❖ Kadının konumundan başka toplumun geliştiğini gösteren unsurlar maddi refahın artması, kültürün çoğalması ve gelişmesi gibi unsurlardır.

- ❖ İzzet, milliyet ile medeniyet arasındaki bağlantıyı anlamak için medeniyetin çeşitli manalarını gözden geçirir.
- ❖ İlk önce medeniyet, insanı hayvandan ayıran yaşayış şekilleri anlamına gelir.
- ❖ İkinci manada ise şehir hayatı manasına gelen medeniyet milliyete daha yakındır.
- ❖ Bu manada medeni olan göçebe veya çiftçi değil demektir.
- ❖ Bugünkü yüzyıl milliyetlerin yüzyılı, bugünkü medeniyet de şehir medeniyetidir.
- ❖ Batı tarihinde özellikle 19. yüzyılda köylerden şehirlere doğru bir göç olduğu bilinir.
- ❖ Demek ki şehirlerde nüfusun yoğunlaşması ile millî hayatın önem kazanması tarihin aynı döneminde görünen iki olaydır.

d) Sosyoloji

- ❖ Ona göre kafanın asıl fonksiyonu halletmek değil, yeni düşünceler ortaya koyabilmektir.
- ❖ İzzet sosyolojiden olgusal bir şey olarak bahseder.
- ❖ Fakat amaç bir ispata ulaşmak değil, bu olumlu şeyin, olumsuz sorunlarını göstermektir.
- ❖ “İçtimaiyatın Noksanları” adlı makalesi bu zihni yönelmenin yoğunlaşmış bir ürünüdür
- ❖ Mehmet İzzet, Durkheim sosyolojisinin zorunlu bir sonucu olarak geliştirdiği bu görüşün tam bir toplumsal rölativizme kaydığı ve böylece dayanacak hiçbir temel kalmadığını hissederek sosyolojinin iddialarını yine kendi silahı ile çürütür: *“Durkheim sosyolojisinin büyük adam görüşü çağdaş hayatta hâkim bulunan bir takım toplumsal görüşlerin sonucudur.*
- ❖ *Bu düşünceler bize gösteriyor ki, büyük adamlar hakkında bugün sosyologların ileri sürdükleri fikirler gereksiz değil, belki de bugün gözlemlenen ilimde, sanayide, siyasette, iktisatta kabul edilen genel eğilimlerin ürünüdür.*
- ❖ *İlim büyük adamın büyüklüğü ile değil, adamlığı ile meşgul olabilir.*
- ❖ *Bugünkü toplumsal akımlardır ki, ilmi gidişlerdir ki bu bilimsel bakışla yetiniyor.*
- ❖ *Bugünkü hayatta büyük adamı görmüyoruz”*
- ❖ Ona göre Ziya Gökalp “ittihat ve Terakki Fırkası”nda vatani işlere vaktinin çoğunu ayırmamış olsaydı, daha kıymetli toplumsal eserler bırakabilirdi.

e) Cemiyet

- ❖ Sosyolojinin konusu olan cemiyet, herhangi bir toplanmadan ibaret değildir.
- ❖ Eğer etrafımıza bakarsak çeşitli şekillerde toplanmaların, kümelerin meydana gelmiş olduklarını görebiliriz.
- ❖ Fakat bunların hepsine cemiyet demek mümkün değildir
- ❖ Türkçede cemiyet toplanma manasına gelir.
- ❖ Örneğin halk lisanında düğüne de cemiyet denilir.
- ❖ Fakat sosyolojinin konusu olan cemiyet herhangi bir toplanmadan ibaret değildir
- ❖ Cemiyetleri tasnif etmek için iki noktaya dikkat etmek gerekir:
- ❖ 1. Bireyler arasında ortak olan amaçlar, düşünceler.
- ❖ 2. Bu amaçlara, düşüncelere uygun teşkilat.
- ❖ Ortak amaç ve düşünceler: Bir arada bulunan insanlarda bazen amaçlar tamamen öznedir.
- ❖ Bu insanlar arasında ortak bir amaç vardır.
- ❖ Karşıdaki insana saygı gösterme arzusu.
- ❖ Amacı tek, sınırlı cemiyetler (toplumlar); teşkilatlı ve teşkilatsız olarak ikiye ayrılır.

- ❖ *Teşkilatsız olanlar*: ortak bir duygu (galeyan, herhangi bir ihtiras) ile harekete gelen kalabalık gibi,
- ❖ *Teşkilatlı olanlar*: her çeşit uzmanlaşmış topluluklar, şirketler gibi.
- ❖ 2. Amaçları birden fazla olan cemiyetler: Toplum bilimin asıl konusunu oluşturan toplumlardır.
- ❖ Bunlarda iki kısma ayrılır.
- ❖ Teşkilatsız olanlar: Farklı alanlarda bulunan fakat uzmanlaşma ve iş bölümünün olmadığı veya çok az olduğu ilkel cemiyetler.
- ❖ Teşkilatlı olanlar: Farklı alanlarda iş bölümünü uygulayan, uzmanlaşmanın olduğu teşkilatlar.
- ❖ Burada dikkate alınan kriter iş bölümüdür.
- ❖ Dar bir alanda, şehirlerde toplanmış insanların yaptıkları mesleklerin sayısı az olsaydı arada var olan şiddetli rekabet, hayat koşullarını zor ve tahammül edilemeyecek bir şekle sokardı.

2) ZİYAEDDİN FAHRİ FINDIKOĞLU

a) Sosyolojinin Konusu

- ❖ Fındıkoğlu'na göre eski ya da yeni sosyolojinin konusu "toplum (cemiyet)"dur.
- ❖ Sosyoloji toplum bilimidir.
- ❖ Sosyal realite (gerçeklik), realiteler serisi içinde ayrı bir varlığa sahiptir.
- ❖ Realite âlemi bir bütün olarak toptan göz önüne alındığında, onun sosyal parçası, diğer parçaları ile karmaşık ilişkiler içindedir.
- ❖ Fındıkoğlu sosyolojinin konusunu açıklamak için Altınova adlı bir Türk şehri hayal eder.
- ❖ Araştırmacı bu şehirde gezerken Altınovalıların Türkçesinde örf ve âdetlerinde, edebî ve estetik zevklerinde farklılık gözler.
- ❖ Ameleler, öğrenciler, memurlar, askerler, emekçiler gibi farklı toplum kesimleri vardır.
- ❖ Araştırmacı bu şehirden ayrılıp tekrar döndüğünde Altınovalıların amele hayatı, burjuva hayatı, eğlencesi, şivesi, zevkleri, örf ve âdetlerinin bu olaylara katılan fertlerin varlıklarından ayrı bir realite teşkil ettiğini görür.
- ❖ Bu şehrin estetik zevki, bu zevki duyan fertlerin doğup ölmelerine ve başkalaşmalarına rağmen bir süre aynı kalmaktadır.
- ❖ Ortada değişmeyip nesilden nesile devredilen bir şey var.
- ❖ Bu şey ya her çeşit gelenek gibi donmuş bir görünüş taşır ya da estetik zevk ve dinî duygularda olduğu gibi oldukça akıcı bir şekilde görülür.
- ❖ Bir neslin fertleri bu şeyleri hazır ve yapılmış bulurlar.
- ❖ Durkheim, ferdî şuurlardan ayrı ve bunların dışında bulunan bir 'kolektif şuur' kavramını kabul eder.
- ❖ Ferdî şuurların dışında bulunan, kendini ferde zorla kabul ettiren sosyal olaylar, kolektif şuur denen bir varlıkta yer alırlar.
- ❖ Fındıkoğlu'na göre de tasarlanan uzun bir zaman içinde aynı kalan Altınova'daki sosyal realitenin bu realite havası içinde yaşayan fertlerden ve iradelerden bağımsız bir çeşit kolektif şuur olaylarının varlığını kabul etmek gerekir
- ❖ Fındıkoğlu sosyal realitedeki bu değişimleri *organizmacı evrimci* bir görüşle açıklamaya çalışıyor.
- ❖ Ona göre bu değişme, sosyal realiteyi görmeyi bilmeyenler için birden ortaya çıkmış ani bir olaydır.

- ❖ Fakat araştırılırsa az-çok uzun bir zamanın bu değişmeyi için için hazırladığı görülür.
- ❖ Görülüyor ki, Fındıkoğlu da Durkheim ve Gökalp gibi sosyolojinin konusunu “sosyal realite” olarak gösteriyor.
- ❖ Onlara katkı olarak sosyal realitenin diğer realitelerle ilişkilerini görüyor ve vurguluyor.

Sosyolojinin Metodu

1) Determinizm ve Hürriyetçilik

- ❖ Fındıkoğlu, çağdaş bilimsel görüşe uygun olarak tabîî bilimlerde olduğu gibi sosyal bilimlerde de mutlak hakikatler peşinde koşmanın doğru olmadığını belirtmiştir.
- ❖ “Mutlak hakikatler peşinde koşmak, tabiata esaret gibi, mevcuda esaret neticesini doğuracaktır.”

2) Bütüncü Görüş

- ❖ Fındıkoğlu karmaşık bir yapıya sahip olan toplumsal olayların Gestaltçı-Bütüncü görüş çerçevesinde açıklanmasını savunur.
- ❖ Şu cümlesi Fındıkoğlu’nun sosyal meselelere bakış şeklini çok net olarak göstermektedir: Sosyoloji disiplini her tek sosyal meseleyi bir “nokta” hâlinde tasarlar ve bu noktayı çerçeveleyen tarihî hava ve sosyal şartları bu noktaya kuvvetli bir projektör gibi tutar Fındıkoğlu, “bütüncü görüş” ile hem “toplum” veya “sosyal realite” denen karmaşık yapıya bir bütün olarak bakmayı hem de sosyal olayları toplumun bütünü içinde birbirleri ile ilişkileri olan birer bütün olarak incelemeyi getirmiştir.
- ❖ Bilimsel araştırmada akıl ve tecrübenin, tümevarım ve tümdengelim in birlikte kullanılması gereğini de belirtmiştir

Türkiye’de Kültürel Hayat ve Aydınlar

a) Sosyal Değerleri Birbirinden Ayırma

- ❖ Fındıkoğlu’na göre Türkiye’de son yüzyıldaki fikir hareketlerinin gelenek hâlinde yaşayamaması, sosyal değerleri birbirinden ayırma gereğinin anlaşılmamasından, yani bilim ve felsefe ile doğrudan doğruya ilgisi olmayan din ve siyaset ihtiraslarını bu alana karıştırmaktan ileri gelmiştir.
- ❖ Örneğin, 1870 yılında tabiata ait bilimlerin Darülfünun’da okutulmasından dolayı çıkan dedikodular, Darülfünun’un kapatılmasına sebep olmuştur.
- ❖ Yine 1919’daki İstanbul idaresi, Darülfünundaki eğitimin bir kısmının devamına sırf siyasi ihtiraslar yüzünden engel olmuştur.
- ❖ Bilim ve felsefe hayatı üzerine yapılan bu gibi müdahaleler, Türkiye’de bilimsel ve felsefi hayatın gelişmesini ve yaygınlaşmasını önlemiştir.
- ❖ Türkiye’de sağlam bir düşünce geleneğinin kurulması, fikir faaliyetlerinin değerinin ve hürriyetinin gözetilmesine bağlıdır.
- ❖ Bu hürriyeti sağlamak için her şeyden önce sosyal değerleri birbirinden ayırmak, her işi ehline bırakmak gerekir

b) Aydın-Toplum Etkileşimi

- ❖ Fındıkoğlu’na göre Türkiye’de bilimsel ve felsefi faaliyetin gelişmesini ve gelenek hâlinde devam etmesini engelleyen önemli bir sebep de düşüncenin, içinde doğmuş olduğu toplum yapısı ile ilgili olmaması, Avrupa’da ortaya atılmış düşünce sistemlerinin düşünürlerimiz tarafından aynen taklit edilmesidir.
- ❖ Ona göre aydın düşünme ve inceleme konusunu içinde yaşadığı toplumdan almalı ve kendi ülkesinin yapısına göre bir düşünce geleneği oluşturmaya çalışmalıdır.

- ❖ Aydın toplumsal incelemelerinde kendi toplumunun ihtiyaç ve değerlerini göz önüne almalı, milletlerarası nitelikteki düşünme şekillerini de taklitle kalmayıp özümsemeli ve yaratıcılığa götürecek yolları bulmalıdır.

c) Kültürde Âdemimerkeziyet'in Sağlanması

- ❖ Fransız filozofu Fr. Rauh ve Mehmet izzet'in görüşlerinden etkilenen Fındıkoğlu, tarihî bir bakış açısıyla Türk düşünce hayatını gözden geçirir; Türk düşünce hayatında merkeziyetin ve ademimerkeziyetin hâkim olduğu dönemlere işaret eder.
- ❖ Fındıkoğlu, "kültürde âdemimerkeziyet"i Türkiye'de fikrî hayatın canlanmasını, bilimsel ve felsefî hayat geleneğinin kurulmasını, ülkenin her tarafındaki kabiliyetlerin ortaya çıkarılıp değerlendirilmesini sağlayacak faktörlerden biri olarak önemle ele almakta ve çeşitli yönleriyle düşünmektedir.
- ❖ Bu probleme bütüncü görüşle yaklaşarak kültür merkeziyetsizliği konusunda da taklitçilikten kaçınılmasını; zaman ve mekân şartlarını, eldeki kaynakları ve memleket ihtiyaçlarını düşünerek ve etkili olabilecek bütün faktörleri hesaba katarak, rölâivist ve gerçekçi bir yaklaşımla, problemlerin çözülmesini önerir.
- ❖ Şöyle ki, kültür merkeziyetsizliği yaparken, düşünce ile mekân ilişkisini daima göz önünde tutmak; okul, fakülte, üniversite, enstitü kavramlarını mutlak tarafları ile değil, relatif taraflarıyla düşünmek gerekir

d) Batı Medeniyetinin Bilimsel ve Felsefi Ortamını Bir Bütün Olarak Yaratmaya Çalışmak

- ❖ Fındıkoğlu'na göre Batı medeniyetinin bilimsel ve felsefi ortamını teşkil eden özellikler birtakım ahlaki ilkelerde toplanmaktadır.
- ❖ En başta "bilimsel ahlak" gelir.
- ❖ Bilimsel ve felsefi faaliyetlerin siyasi, dinî ihtiraslardan uzak tutulması, bilim adamının kendisini nefesine bağlılıktan kurtarması, metotlu ve disiplinli çalışması gerekir.
- ❖ "Aldığımız ve naklettiğimiz yabancı kültürün muhtevasından ziyade zihniyetini ve metodunu kavramaya çalışmalı, millî bir kültür muhtevası yaratmaya çalışmalıyız"

e) Devletin Kültürel Hayatta Rol Alması

- ❖ Türkiye'de devlete "kültür devletçiliği" yapma görevini verir.
- ❖ Kültürel faaliyetlerin korunması ve teşvik edilmesi: Kültür faaliyetleri normal şekilde bulundukları ülkenin meselelerine bağlanmalı, siyasi otoriteler bunları şu veya bu şekilde yönlendirmeksizin çalışılmasını kolaylaştırmalıdır.
- ❖ Yalnız, Fındıkoğlu'na göre kültürel faaliyetlerde devletin koruyucu rolü ancak kültürel faaliyetler tabii olarak işlediği zaman bu kadarla kalabilir; kültürel hayatın tabii işleyiş tarzı bozulduğunda, devletin bu işleyişe yön vermesi kaçınılmaz olur.
- ❖ Sosyal, tarihî ve siyasi sebeplerle idare ve siyaset alanına kaymış bilim adamlarını bilim alanına çekme: "Dili Türk, havası Türk, düşünce ve anlatım tekniği Türk, yerli bir fikir atmosferi yaratmak" Bilimsel ve felsefi teşkilatlanmayı sağlama: Fındıkoğlu'na göre Türkiye'de bilimsel ve felsefî bir düşünce geleneğinin kurulamamış olmasının başlıca sebeplerinden biri de aydınların bir araya gelip aynı çatı altında toplanamamaları, kolektif çalışma alışkanlığına sahip olmamalarıdır.
- ❖ "Ferdî çalışmalar bir teşkilata bağlanmadıkça kumlar arasında süzülüp kaybolan küçük sulara benzer." diyerek fikir ve kültür faaliyetlerinde

teşkilatlanmanın önemine işaret eden Fındıkoğlu, teşkilatlandırma işini devletin fonksiyonları arasına koyarken, yine devlet otoritelerinin yardımı ve desteği ile özel kültür kuruluşlarının kurulmasını da gerekli görür

Türkiye’de Eğitim

- ❖ En çok üzerinde durduğu eğitim kurumu üniversitelerdir.

Üniversiteler

1) Üniversite Özerkliği

- ❖ Fındıkoğlu’na göre özerk üniversiteden Türkiye’de şimdiye kadar anlaşıldığı gibi, öğretimin diğer kademelerinden, memleket meselelerinden, çevreden kopuk, kendi iç meselelerini çözmekten aciz, elemanları üniversite dışı işlerle meşgul bir üniversite anlaşılmamalıdır.
- ❖ Tam aksine özerk üniversite; eğitimin diğer kademeleri ve diğer üniversitelerle işbirliği hâlinde, ülke ve çevre meselelerinden haberdar olup onlara çözüm arayan, kendi organlarını dışarıdan bir müdahaleye gerek bırakmaksızın kendi içinde kontrol altında tutabilen bir üniversitedir.
- ❖ Kısaca ona göre Türkiye’de “*dinamik bir üniversite özerkliği*” düşüncesine sahip olmak gerekir

2) Üniversitelerin Birbirleriyle, Toplum ve Çevre ile ilişkileri

- ❖ Ona göre üniversite kendi araştırma inzivasından uzaklaşarak üniversite dışı hayat için bir güneş rolünü oynamalıdır.
- ❖ Dışarıdaki hukukçuya, politikacıya, teologa, mühendise, memura, kısaca halka ışıklarını saçmalıdır.
- ❖ Üniversite ile üniversite gençliği ile temas etmesini başka ifade ile gençliği iç ve dış politika meselelerinin yüksek siyasetiyle ilgilendirmeyi bilmelidir.

3) Yükseköğretimde Verimlilik ve Nitelik Konusu

- ❖ Yükseköğretimde niteliğin esas alınması konusu yetiştirilen öğrencinin sayısının değil, kalitesinin yüksek olmasını ifade eder.
- ❖ Fındıkoğlu’na göre ortaöğretimin daha çok lise düzeyi ile başarısızlık başlar ve yükseköğretime gelince başarısızlık ve verimsizlik müzmin bir dert hâline gelir.
- ❖ Ortaöğretim gençliğinin liselerden dil, bilgi ve kültür açısından yetersiz olarak gelmesi, meslek seçiminin aile ile okul arasında yapılan bir anlaşma sonucu değil, gelişigüzel yapılmış olması, liselerdeki dil bozukluğu, giriş sınavlarının öğrencileri kabiliyetli ve başarılı oldukları alanlara yerleştirememesi ve zorunlu olarak girilmiş bulunulan bölümün verimsizliği, eski adı sınıf yeni adı sömestre olan uygulamadaki tutarsızlık başlıca başarısızlık faktörleridir.
- ❖ Fındıkoğlu, yükseköğretimin bütün alanlarında daha başlangıçta çok sıkı eleme ve seçmeyi gerçekleştiren bir yarışma sisteminin uygulanmasını ister.

4) Eğitim ve Öğretimde Temel ilkeler

a) Şahsi Teşebbüs:

- Ona göre eğitim ve öğretim sistemimiz öyle bir yön takip etmelidir ki okul bitiren çocuk “kaleme çırağ buyrulmadan, maaşlandırılmadan, bareme sokulmadan uzaklaşsın, taştan ekmeğini çıkaracak mukaddes alın terinin temin ettiği menfaatlerle öğünecek yeni Türk tipinin müjdecisi olarak görünsün”
- Fındıkoğlu bu konuda Türk eğitim sisteminde şu değişikliklerin yapılmasını önerir: Öğretim sisteminde kitaptan hayata doğru yönelme, yarışma yoluyla değerli kitapların yazılmasını sağlayarak tek kitaba bağlı kalmama, öğretmenlere dil konusunda baskı yapmama, şahsiyet ve kalite esaslarına değer verme.

b) Âdemimerkeziyet:

c) Nicelik Değil Niteliğin Esas Alınması ilkesi:

- Fındıkoğlu'na göre ekonomik kalkınma gibi fikri kalkınma da yığın hâlinde aydın yetiştirme işine son vermekle başlayabilir.
 - Ona göre eğitimde nitelik davasının gerçekleşmesi için biri öğretmenlere, diğeri öğrencilere düşen iki görev vardır: “Hocalar, artık cami vaizleri olmaktan çıkarak okuttukları talebelerin kafaları işlenecek birer insan olduğunu düşünmeli talebeler, sadece “diplomalı” olmayı değil; fakat aynı zamanda Türkiye’nin muhtaç olduğu birer ‘şahsiyet’ olmak idealini gütmeli.
- d) Öğretmenliğin Değerinin Yükseltilmesi
- e) Meslek Kuruluşları
- f) Eğitim ile Ekonomi Arasında Koordinasyonun Sağlanması:

